

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАН І ПРОБЛЕМАТИКА

©2024 БОЙКО Р. В.

УДК 330.3:658.1
JEL: E22; O16; R11

Бойко Р. В. Інвестиційні процеси в регіональній економіці на прикладі Львівської області: стан і проблематика

У статті актуалізується проблематика апробації методики аналізу інвестиційної діяльності та інвестиційного розвитку на регіональному рівні. Метою статті є здійснення аналізу, а також визначення проблемних аспектів перебігу інвестиційних процесів у регіональній економіці на прикладі Львівської області. Показано, що Львівщина характеризується містким внутрішнім ринком і високим рівнем розвитку галузей реального сектора, фінансово-кредитної та інвестиційної інфраструктури, транспортно-логістичної та торговельної систем, будівельного комплексу, освітнього, наукового та ІКТ потенціалу. Це як створило передумови, так і забезпечило притік достатньо значних обсягів капітального інвестування, а також його розміщення в галузях реального сектора регіональної економіки, продуктивних сферах і сферах з високим рівнем доданої вартості, що характеризує інвестиційний розвиток регіону як достатньо високий. Визначено недоліки та слабкі сторони інвестиційного розвитку регіону. До таких віднесено: наявність системних вад в інвестиційному кліматі регіону; малі питомі показники інвестицій; низьку інвестиційну активність у галузях реального сектора економіки з високою доданою вартістю; малі інвестиції в нематеріальні активи в галузях, які формують людський та інноваційний потенціал; критично малі обсяги іноземного інвестування, зокрема прямого; обмеженість публічних, між-муниципальних і транскордонних інвестицій; нерозвиненість системи венчурного фінансування інвестицій в інновації. Доведено, що проактивна та якісна регіональна політика реалізації інвестиційного потенціалу регіону має спрямовуватися на подолання та нівелювання загроз подальшому розвитку інвестиційних процесів у регіоні, а саме таких, як: погіршення економічної ситуації; стагнація виробничої сфери; демографічна криза; знелюднення територій; втрата людського капіталу; мінізація та виведення капіталу з країни; високий рівень зовнішньої міграційної активності бізнесу; втрата базисних компонентів інноваційно-технологічного потенціалу; посилення структурних, просторових диспропорцій; галузево-секторальна дезінтеграція та ін.

Ключові слова: регіон, регіональна політика, регіональний розвиток, інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційне середовище, методика аналізу.

Табл.: 1. **Бібл.:** 15.

Бойко Руслан Володимирович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

E-mail: rboy@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4044-0217>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-2597-2019>

UDC 330.3:658.1
JEL: E22; O16; R11

Boiko R. V. Investment Processes in the Regional Economy on the Example of Lviv Region: State and Problems

The article updates the issue of approbation of the methodology for analyzing investment activity and investment development at the regional level. The purpose of the article is to carry out an analysis, as well as to determine problematic aspects of the course of investment processes in the regional economy using the example of Lviv region. It is shown that Lviv region is characterized by a capacious internal market and a high level of development of the real sector, financial and credit and investment infrastructure, transport, logistics and trade systems, construction complex, educational, scientific and ICT potential, which both created the prerequisites and ensured the inflow of sufficient significant volumes of capital investment, as well as its placement in the branches of the real sector of the regional economy, productive areas and areas with a high level of added value, which characterizes the investment development of the region as sufficiently high. The shortcomings and weaknesses of the investment development of the region are identified. These include the presence of systemic defects in the investment climate of the region, low specific indicators of investments, low investment activity in sectors of the real sector of the economy with high added value, small investments in intangible assets in sectors that form human and innovative potential, critically small volumes of foreign investment, in particular direct, limited public, inter-municipal and cross-border investments, underdevelopment of the system of venture financing of investments in innovation. It is proved that a proactive and high-quality regional policy of realizing the investment potential of the region should be aimed at overcoming and leveling threats to the further development of investment processes in the region, namely such as the deterioration of the economic situation, stagnation of the production sphere, demographic crisis, depopulation of territories, loss of human capital, economy shadowing and withdrawal of capital from the country, high level of foreign migration activity of business, loss of basic components of innovative and technological potential, strengthening of structural and spatial disparities, branch and sectoral disintegration, etc.

Keywords: region, regional policy, regional development, investment, investment activity, investment environment, analysis method.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 15.

Boiko Ruslan V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Control, Analysis and Taxation, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhun-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: rboy@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4044-0217>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-2597-2019>

Результати аналізу стану, тенденцій та закономірностей інвестиційних процесів, які мають свій перебіг у регіоні, дозволяють констатувати активність та інтенсивність інвестування в регіональну соціально-економічну систему; міру масштабування цих процесів; чинники, що їх визначають, а також роль і внесок у розвиток економіки та суспільства. Значною мірою відображенням цих характеристик є обсяги та динаміка інвестицій, однак більш наочним описом тут служать параметри рівня інвестицій до ВРП, обсягів виробництва та реалізації продукції в базових видах економічної діяльності (промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт і складське господарство, готельно-ресторанний бізнес, операції з нерухомим майном і т. ін.), загальної суми активів, що обертаються в економічній системі, вартості основних засобів тощо.

При цьому, масштабність інвестицій не повною мірою відображає раціональність і оптимальність джерел їх залучення, розподілу та використання. Відповідно, важливо оцінити інституційно-структурні характеристики інвестиційної діяльності в регіоні, окресливши співвідношення надходження капітальних та інших вкладень від суб'єктів господарювання, представників інвестиційного та фінансово-кредитного секторів, населення, держави, міжнародних організацій, з інших джерел, а також спрямування капіталу в ті чи інші фази суспільного відтворення, у просторово-галузевому аспекті, у матеріальні/нематеріальні активи, в активну/пасивну частину основних засобів, у «тверді» чи «м'які» проекти, за їх строковістю, відношенням до створення та впровадження сучасних прогресивних технологічних інновацій, цифрової трансформації економіки та суспільства.

Аналіз останніх публікацій науковців довів потребу в подальшому розвитку методико-прикладних засад державного управління розвитком регіональних інвестиційних процесів.

Натепер ключові теоретико-методичні та практичні аспекти регіональної політики активізації й ефективізації інвестиційної діяльності викладено в результатах досліджень таких науковців, як Васильців Т. Г., Залуїн В. Ф., Ковтун Н., Корсаков Д. О., Криклива М. О., Левицька О. О., Левчинський Д. Л., Лупак Р. Л., Мороз О. С., Мульська О. П., Нестерова С. В., Різник Д. В., Славкова А., Спільник І., Стецюк П. А., Чумаченко М. Г., Шупа Л. З. та ін.

Проте важливо, аби ті рішення органів влади, які ухвалюються, були, з одного боку, базовані на концептуальних положеннях державної політики в цій сфері, а з іншого боку – узгоджувалися з тими реаліями, які відображають обсяги, динаміку та структурні характеристики перебігу інвестиційних процесів у регіоні.

Метою статті є здійснення аналізу, а також визначення проблемних аспектів перебігу інвестиційних процесів у регіональній економіці на прикладі Львівської області.

Львівська область характеризується відносно гарним середовищем для інвестицій, обумовленим сприятливим географічним розташуванням (служачи, по суті, воротами між Україною та Європою), розвинутою економікою, наявністю природних ресурсів, великою чисельністю населення та містким внутрішнім ринком, значною кількістю суб'єктів господарювання та високою мобільністю населення, сприятливими умовами для наукових досліджень, впровадження інновацій в різних сферах суспільного життя.

Так, у 2014–2019 рр. область стабільно потрапляла у 4–5 регіонів (після м. Києва, Київської, Донецької та Дніпропетровської областей (найбільш промислово розвинених територій країни)) за обсягами капітальних інвестицій (табл. 1), маючи позитивний приріст цього показника практично в усіх роках періоду 2013–2022 рр.

За 2013–2022 рр. обсяги капітальних інвестицій у Львівській області зросли з 9,8 до 26,2 млрд грн, тобто у відносному вираженні приріст становив 2,6 разу. При цьому найвищі значення аналізованого показника припадали на 2018–2019 рр. з піком у 31,1 млрд грн. Критичними в плані звуження капітальних інвестиційних вливань стали 2014 р. (початок активної фази воєнних дій на сході країни), коли обсяги капітальних інвестицій стосовно попереднього року скоротилися на 2,7%, і 2020 р. (COVID-2019), тоді спад показника становив 23,9%. Протягом інших років аналізованого періоду спостерігався лише додатний приріст капітальних інвестицій, що є позитивним.

До позитивного слід також віднести динаміку капітальних інвестицій у регіоні в розрахунку на одну особу. Якщо у 2013 р. відповідний показник становив 3,9 тис. грн, то до 2022 р. він зріс до 10,6 тис. грн, тобто у 2,7 разу більше.

Разом із тим, порівняно з абсолютним значенням капітальних інвестицій, відповідний показник в розрахунку на одиницю населення в міжрегіональних порівняннях характеризувався дещо нижчим рівнем. Так, за обсягами капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу Львівщина здебільшого посідала 5–9 місце за регіонами країни, не досягаючи в жодному з років аналізованого періоду середньодержавного значення. Найбільше таке наближення відбулося у 2017 р., коли показник становив 90% від середньодержавного рівня. В інших роках це було в середньому приблизно 75–80%, що означає дещо нижчу інвестиційну активність у регіоні порівняно з іншими областями.

Показники капітальних інвестицій у Львівській області у 2013–2022 рр.

Показник	Рік						Темп зростання, %	
	2013	2014	2019	2020	2021	2022	2022 / 2013	2022 / 2021
Капітальні інвестиції:								
– обсяги, млн грн	9817	9555	31062	23641	24042	26161	2,6 р.	108,8
– ланцюгові темпи зростання, %	101,1	97,3	107,1	76,1	101,7	108,8	+7,7	+7,1
– місце серед регіонів країни	7	5	4	6	5	4	57,1	80,0
Капітальні інвестиції на одну особу:								
– обсяги, грн	3893,7	3792,1	12431,1	9507,8	9668,8	10556,9	2,7 р.	109,2
– коефіцієнт до середньо-державного значення	0,66	0,74	0,83	0,78	0,76	0,77	116,7	101,3
– місце серед регіонів країни	9	8	5	5	6	5	55,6	83,3

Джерело: складено за [1, с. 160–161].

Додамо сюди й малі значення капітальних інвестицій на одну особу, а це 10,6 тис. грн (станом на 2022 р.), що становить майже 250 дол. США і є суттєво нижчим значенням порівняно з країнами ЄС. Критично низьке значення цього індикатора засвідчує відсутність достатньої спроможності для оновлення основних засобів, модернізації виробничих потужностей, створення та впровадження технічних, технологічних та інших інновацій для посилення конкурентоспроможності регіональної економіки.

Слід вказати на те, що приріст капітальних інвестицій у регіоні переважно був забезпечений високими темпами нарощення інвестування в таких видах економічної діяльності, як сільське господарство (4,3 разу, або майже 430 млн грн за 2013–2022 рр.); промисловість (відповідні показники становили 2,7 разу та 6,4 млрд грн); оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (2,8 разу та 1,2 млрд грн); транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (2,7 разу та 1,3 млрд грн); інформація та телекомунікації (3,6 разу та 215 млн грн); фінансова та страхова діяльність (3,1 разу та 210 млн грн). Ці тенденції слід вважати позитивними, адже вони засвідчують значні обсяги та зростання обсягів інвестування безпосередньо в галузях реального сектора регіональної економіки. При тому для 2022 р. характерним стало різке збільшення капітальних інвестицій у сфері охорони здоров'я та надання матеріальної допомоги (показник у 2022 р. до 2021 р. збільшився на 1,3 млрд грн., або майже в 5 разів).

До негативних тенденцій варто віднести хоча й значні обсяги (3,5 млрд грн), проте нижчу інвес-

тиційну активність у регіональному будівництві (за аналізований часовий період капітальні інвестиції тут збільшилися лише на 52,7%), готельно-ресторанному бізнесі (на 48,0%), операціях з нерухомим майном (на 42,4%), а також у професійній, науковій та технічній діяльності, для якої характерним стало зменшення обсягів капіталовкладень на 68,0 млн грн (на 40,3%).

Дискусійною в плані раціональності слід трактувати й галузеву структуру капітальних інвестицій у Львівській області. З одного боку, до позитивного слід відносити більші обсяги інвестування, які припадають на базові галузі економіки та створюють найбільші обсяги доданої вартості. Це, зокрема, промисловість (36,4% від загальних капітальних інвестицій станом на 2022 р.), будівництво (13,5%), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (7,7%), сільське господарство (7,1%), оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (6,8%).

З іншого боку, малими та переважно недостатніми слід вважати масштаби інвестування в такі перспективні з позиції економічної активності сектори господарювання, як тимчасове розміщування й організація харчування (1,3% у загальній структурі капітальних інвестицій), інформація та телекомунікації (1,1%), фінансова і страхова діяльність (1,2%).

До негативних також об'єктивно належать низька інвестиційна активність у видах економічної діяльності, відповідальних за розвиток науково-дослідної та інноваційної діяльності, а також формування інтелектуального капіталу.

Головним чином йдеться про освіту (лише 0,9% у загальній структурі капітального інвесту-

вання в регіоні), мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (0,6%), професійну, наукову та технічну діяльність (0,4%). У країнах з високим рівнем конкурентоспроможності економіки та якості життя населення відповідні структурні диспропорції відсутні чи значно менш диференційовані.

Попри негативні явища, частки соціально значущих галузей регіональної економіки (окрім професійної, наукової та технічної діяльності) за аналізований часовий період збільшилися та продовжують зростати, що позитивно. Мова йде про приріст на 5,3 в. п. частки капітальних інвестицій у державному управлінні й обороні; на 5,7 в. п. в охороні здоров'я та наданні матеріальної допомоги; на 0,3 в. п. в освіті та мистецтві, спорті та відпочинку; на 1,3 в. п. у діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

Як про позитивні тренди стосовно змін у структурі капітальних інвестицій регіону за видами економічної діяльності протягом 2013–2022 рр. слід також згадати зростання частки сільського господарства (на 2,7 в. п.), промисловості (на 0,8 в. п.), торгівлі (на 0,4 в. п.), інформації та телекомунікацій (на 0,3 в. п.), фінансової та страхової діяльності (на 0,2 в. п.).

Разом із тим відмітимо і негативні, як на наш погляд, тренди. Це передусім скорочення частки капітальних інвестицій будівництва. Якщо у 2014 р. відповідний показник становив 32,6%, то до 2022 р. він знизився до 13,5% (практично втричі), і це при тому, що починаючи з 2020 р. стали скорочуватися й обсяги капітальних інвестицій у будівельній галузі регіону (якщо у 2019 р. показник становив 5,9 млрд грн, то у 2022 р. – 3,5 млрд грн (на 40,7% менше)). Цю тенденцію слід вважати загрозовою, адже зазначена галузь забезпечує формування будівель і споруд як для бізнесу, так і житла для населення, а отже, вказане має наслідком та/чи відображенням зменшення обсягів діяльності у виробничих галузях економіки, зниження якості життя населення, зростання рівня зносу основних засобів і погіршення характеристик житлового фонду, що є структурними складовими системи економічної безпеки регіону.

До тривожних трендів можна також віднести скорочення (за 2013–2022 рр.) частки капітальних інвестицій у таких видах економічної діяльності, як операції з нерухомим майном (на 4,7 в. п.), тимчасове розміщування й організація харчування (на 1,1 в. п.) та вже згадувана професійна, наукова та технічна діяльність (на 1,3 в. п.). Звичайно, що це можуть бути суто перманентні структурні зміни, однак загалом галузеву структуру капітальних інвестицій у регіоні не можна вважати оптимальною,

а також такою, що характеризується виключно позитивними (з огляду на детермінацію екзистенційних, притаманних кращим світовим практикам, соціально-економічних процесів і явищ, стійкість регіональної соціально-економічної системи) структурними змінами та зрушеннями.

Недостатньо раціональним слід вважати і розподіл капітальних інвестицій за галузями промисловості Львівської області. З одного боку, позитивно, що найбільша частка вкладень припадала на переробну промисловість, виробнича діяльність підприємств якої характеризується найвищим рівнем доданої вартості. Крім того, кінцева продукція переробної промисловості є сировиною, матеріалами, комплектуючими тощо для виробництва у практично всіх інших видах економічної діяльності та галузях регіональної економіки. У розвинених економічних системах саме переробна промисловість здійснює прямий безпосередній і домінуючий вплив на забезпечення зайнятості та формування доходів населення, зростання валового регіонального продукту і створення національного доходу, бюджетні надходження, вирівнювання просторового та інших аспектів розвитку.

Отже, позитивним є те, що у 2021 р. на переробну промисловість припадало 68,2% віз загальних капітальних інвестицій у промисловості Львівської області. При цьому наявна тенденція до подальшого зростання цього показника, адже у 2013 р. він становив 51,7%, а до 2021 р. зріс до 68,2% (що на 16,5 в. п. більше).

Водночас усе ще високою, як наш погляд, слід вважати частку капітальних інвестицій регіональної промисловості, яка припадала на постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря. Хоча внесок цієї галузі в капітальні інвестиції промисловості за аналізований часовий період і поступово знижувався, та все ж на кінець періоду залишався на рівні 18,1%.

Звернімо увагу, що в структурі переробної промисловості (станом на початок 2022 р.) переважали інвестиції у виробництво харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів (33,4%) та в машинобудування (12,9%). При цьому, частки як першої, так і другої галузей за 2013–2021 рр. збільшилися, що позитивно, оскільки це галузі з високим рівнем переробки продукції, а отже, внеску в розвиток регіональної соціально-економічної системи. Значною мірою зростання ваги цих галузей у загальній інвестиційній активності в промисловості регіону відбулося шляхом активного нарощення обсягів інвестицій, що надходили саме сюди. Так, за аналізований часовий період обсяги інвестицій у вказані галузі зросли у 2,8 та у 4,8 рази

відповідно, сягнувши у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів 5,3 млрд грн, а у машинобудуванні – 1,1 млрд грн.

Разом із тим вважаємо, що наразі низькими залишалися частки в загальних капітальних інвестиціях регіональної промисловості таких галузей, як текстильне виробництво, виробництво одягу, виробів зі шкіри та інших матеріалів (лише 2,5%), металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин та устаткування (3,0%), виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин та устаткування (3,1%), виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (3,5%), хімічна промисловість (майже 2,0%) та ін. Це також галузі із високим вмістом доданої вартості, з виробництвом продукції, яка користується значним попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках збуту. Отже, нарощення обсягів інвестування в цих галузях сприятиме розширенню масштабів внутрішнього виробництва, нарощенню обсягів ВРП, зміцненню конкурентоспроможності регіональної економіки загалом.

ВИСНОВКИ

Львівщина стосовно інших регіонів України характеризується достатньо містким внутрішнім ринком і високим рівнем розвитку галузей реального сектора, фінансово-кредитної та інвестиційної інфраструктури, транспортно-логістичної та торговельної систем, будівельного комплексу, освітнього, наукового та ІКТ потенціалу, значною чисельністю населення та гарним географічним розташуванням, що як створило передумови, так і забезпечило притік достатньо значних обсягів капітального інвестування, а також його розміщення в галузях реального сектора регіональної економіки, продуктивних і сферах з високим рівнем доданої вартості, що характеризує інвестиційний розвиток регіону як достатньо високий.

Разом із тим, недоліками та слабкими сторонами інвестиційного розвитку регіону залишаються:

- ✦ наявність системних вад в інвестиційному кліматі регіону;
- ✦ малі обсяги інвестицій (на одиницю ресурсів) та обмежені темпи їх нарощення;
- ✦ низька інвестиційна активність у галузях реального сектора економіки з високою доданою вартістю;
- ✦ малі інвестиції в нематеріальні активи у галузях, які формують людський та інноваційний потенціал;
- ✦ критично малі обсяги іноземного інвестування, зокрема прямого;

- ✦ обмеженість публічних, міжмуніципальних і транскордонних інвестицій;
- ✦ нерозвиненість системи венчурного фінансування інвестицій в інновації;
- ✦ нерозвиненість фондового ринку;
- ✦ незначна роль банківського кредитування.

Проактивна та якісна регіональна політика реалізації інвестиційного потенціалу регіону має спрямовуватися на подолання та нівелювання загроз подальшому розвитку інвестиційних процесів у регіоні, до яких головним чином належать:

- ✦ продовження війни та загострення безпекових викликів;
- ✦ погіршення економічної ситуації, стагнація виробничої сфери;
- ✦ демографічна криза, знелюднення територій, втрата людського капіталу;
- ✦ тінізація та виведення капіталу з країни;
- ✦ високий рівень зовнішньої міграційної активності бізнесу;
- ✦ втрата базисних компонент інноваційно-технологічного потенціалу;
- ✦ посилення структурних, просторових диспропорцій, галузево-секторальна дезінтеграція;
- ✦ суспільно-політична невизначеність, збереження інституційної нестабільності.

Перспективним напрямом подальших досліджень у цій сфері є вдосконалення методики аналізу ефективності використання інвестиційних ресурсів на регіональному рівні. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Статистичний збірник «Регіони України» 2021. Ч. 2. *Державна служба статистики України*. Київ: ДССУ, 2022. 634 с. URL: <http://surl.li/ayskiz>
2. Mulska O., Vasylytsiv T., Shushkova Y. et al. Assessment of the population's social resilience environment (the case of the Carpathian region of Ukraine). *Problems and Perspectives in Management*. 2022. Vol. 20. Iss. 1. P. 407–421. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20\(1\).2022.33](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20(1).2022.33)
3. Vasylytsiv T., Mulska O., Levytska O. et al. Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evaluation. *Science and Innovation*. 2022. Vol. 18. Iss. 2. P. 44–58. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine18.02.044>
4. Бойко Р. В. Облік і аудит інвестицій (на прикладі підприємств молокопереробної промисловості Західного регіону України) : автореф. дис. ... канд. ек. наук : 08.06.04. Львів, 2005. 19 с.
5. Економічний аналіз : навч. посіб. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; за ред. М. Г. Чумаченка. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Київ : КНЕУ, 2003. 556 с.

6. Залунін В. Ф., Левчинський Д. Л. Теоретичні і методичні основи управління інвестиційним процесом у будівництві. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2013. Вип. 3. С. 31–35. URL: <http://surl.li/uvjqhl>
7. Ковтун Н. Теоретичні засади інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: співвідношення основних понять та категорій. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2008. № 101. С. 25–29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2008_101_9
8. Криклива М. О. Методи оцінки ефективності інвестицій в сучасних умовах ведення бізнесу. *Молодий вчений*. 2019. № 1. С. 216–218. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-1-65-49>
9. Мороз О. С. Розвиток інвестиційної діяльності в Україні в умовах економічної кризи 2020 року. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 46–50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-8>
10. Нестерова С. В. Методи оцінки ефективності інвестицій: сутність та характеристики. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1105–1110. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-166>
11. Різник Д. В. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення в Україну. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-60>
12. Славкова А. А., Колісник Д. Р. Інвестиційна привабливість України: реалії в умовах війни та перспективи повоєнної відбудови. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-138>
13. Спільник І., Шупа Л. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Ч. 4. С. 374–378. URL: <http://surl.li/prouqk>
14. Стецюк П. А., Корсаков Д. О. Методичні особливості аналізу альтернативних інвестиційних проєктів. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 4. С. 14–21. DOI: [10.31673/2415-8089.2019.041421](https://doi.org/10.31673/2415-8089.2019.041421)
15. Хопчан В. М. Проблема методології аналізу інвестиційних рішень та визначення критеріїв ефективності інвестицій. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6002>
- Khopchan, V. M. "Problema metodolohii analizu investytsiinykh rishen ta vyznachennia kryteriiv efektyvnosti investytsii" [The Problem of Methodology for Analyzing Investment Decisions and Determining the Criteria for Investment Efficiency]. *Efektivna ekonomika*, no. 12 (2017). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6002>
- Kovtun, N. "Teoretychni zasady investytsiinoho protsesu ta investytsiinoi diialnosti: spivvidnoshennia osnovnykh poniat ta katehori" [Theoretical Foundations of the Investment Process and Investment Activity: Correlation of Basic Concepts and Categories]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriiia «Ekononika»*, no. 101 (2008): 25-29. http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2008_101_9
- Kryklyva, M. O. "Metody otsinky efektyvnosti investytsii v suchasnykh umovakh vedennia biznesu" [Methods for Evaluating the Effectiveness of Investments in Modern Business Conditions]. *Molodyi vchenyi*, no. 1 (2019): 216-218. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-1-65-49>
- Moroz, O. S. "Rozvytok investytsiinoi diialnosti v Ukraini v umovakh ekonomichnoi kryzy 2020 roku" [Development of Investment Activities in Ukraine under the Economic Crisis of 2020]. *Ekononichnyi prostir*, no. 154 (2020): 46-50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-8>
- Mulsk, O. et al. "Assessment of the population's social resilience environment (the case of the carpathian region of Ukraine)". *Problems and Perspectives in Management*, vol. 20, no. 1 (2022): 407-421. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20\(1\).2022.33](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20(1).2022.33)
- Nesterova, S. V. "Metody otsinky efektyvnosti investytsii: sutnist ta kharakterystyky" [Methods of the Evaluation of the Investments Efficiency: Essence and Characteristics]. *Ekononika i suspilstvo*, no. 19 (2018): 1105-1110. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-166>
- Riznyk, D. V. "Investytsiina diialnist v Ukraini pislia povnomasshtabnoho vtornnennia v Ukrainu" [Investment Activity in Ukraine after Full Scale Invasion to Ukraine]. *Ekononika ta suspilstvo*, no. 48 (2023). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-60>
- "Statystychnyi zbirnyk «Rehiony Ukrainy» 2021. Ch. 2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy" [Statistical Collection "Regions of Ukraine" 2021. Part 2. State Statistics Service of Ukraine]. Kyiv : DSSU, 2022. <http://surl.li/ayksiz>
- Slavkova, A. A., and Kolisnyk, D. R. "Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: realii v umovakh viiny ta perspektyvy povoiennoi vidbudovy" [Investment Attractiveness of Ukraine: Realities in the Context of War and Prospects for Post-War Reconstruction]. *Ekononika ta suspilstvo*, no. 56 (2023). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-138>
- Spilnyk, I., and Shupa, L. "Analiz investytsiinoi diialnosti pidpryiemstva" [Analysis of Entity's Investment Ac-

REFERENCES

- Boiko, R. V. "Oblik i audyt investytsii (na prykladi pidpryiemstv molokopererobnoi promyslovosti Zakhidnoho rehionu Ukrainy)" [Accounting and Audit of Investments (On the Example of Enterprises of the Milk Processing Industry of the Western Region of Ukraine)]: *avtoref. dys. ... kand. ek. nauk* : 08.06.04, 2005.
- Boliukh, M. A. et al. *Ekononichnyi analiz* [Economic Analysis]. Kyiv: KNEU, 2003.

tivity]. *Ekonomichnyi analiz*, iss. 10, part 4 (2012): 374-378. <http://surl.li/pouquk>

Stetsiuk, P. A., and Korsakov, D. O. "Metodychni osoblyvosti analizu alternatyvnykh investytsiynykh proektiv" [Methodological Features of the Analysis of Alternative Investment Projects]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 4 (2019): 14-21. DOI: 10.31673/2415-8089.2019.041421

Vasyltsiv, T. et al. "Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evalu-

ation". *Science and Innovation*, vol. 18, no. 2 (2022): 44-58. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine18.02.044>

Zalunin, V. F., and Levchynskyi, D. L. "Teoretychni i metodychni osnovy upravlinnia investytsiynym protsesom u budivnytstvi" [Theoretical and Methodological Foundations of Management of the Investment Process in Construction]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*, iss. 3 (2013): 31-35. <http://surl.li/uvjqhl>

УДК 332.13:630(477)

JEL: L60; L73; R58

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-140-154>

ІДЕНТИФІКАЦІЯ КЛАСТЕРІВ ЛІСОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

©2024 ГУБАРЄВА І. О., КОЛБАСІН Є. С., ФІЛАТОВА Т. А., ЮДЕНКО Є. В., ПЕРЕПЕЛІЦІН Г. Б.

УДК 332.13:630(477)

JEL: L60; L73; R58

Губарева І. О., Колбасін Є. С., Філатова Т. А., Юденко Є. В., Перепеліцин Г. Б.
Ідентифікація кластерів лісопромислового комплексу в регіонах України

Лісопромисловий комплекс (ЛПК), як перспективний експорторієнтований сегмент економіки України, має достатньо значний потенціал, який не поступається більшості розвинених країн Європи. На теперішній час, поєднуючи безліч видів економічної діяльності, він вважається перспективним з точки зору не тільки інтенсифікації експортних можливостей для вітчизняних промисловців, зокрема виробників меблів широкої номенклатури, а й нарощування темпів зростання внутрішнього ринку. Ключовими причинами, що стримують розвиток ЛПК України, є такі: низький взаємозв'язок лісового господарства та лісопереробної промисловості; низький технологічний рівень; слабка інноваційна активність; низька ефективність використання лісових ресурсів; високий рівень корупції. Метою статті є розробка теоретико-методичного забезпечення ідентифікації кластерів лісопромислового комплексу України. Послідовність ідентифікації наявних і перспективних кластерів лісопромислового комплексу в регіонах України включає декілька етапів. На першому етапі здійснено оцінку масштабованості та значущості ЛПК регіонів країни з подальшим їх позиціонуванням у матриці у площині відповідних координат. Згідно з другим етапом було проведено оцінку обсягів вивезення деревини та лісистості територій регіонів України з подальшим їх позиціонуванням у матриці в координатах «обсяг вивезення деревини – лісистість території». Встановлено, що перспективними в розвитку власного ЛПК у довоєнний період виглядала ціла низка областей із середнім рівнем обсягів вивезеної деревини, серед яких Чернівецька, Вінницька, Сумська, Харківська, Хмельницька, Черкаська та Луганська області, а також території з високим рівнем лісистості – Закарпатська та Івано-Франківська області. Третій етап передбачав оцінювання відношення експорту оброблених видів економічної діяльності ЛПК регіону до обсягу експорту регіону та країни з подальшим позиціонуванням у матриці у площині «відношення експорту продукції обробленої промисловості ЛПК регіону до обсягу експорту регіону та країни загалом». На четвертому етапі здійснено ідентифікацію наявних і перспективних кластерів ЛПК у регіонах країни та визначено напрями їх розвитку. Відповідно до узагальнювальної характеристики всіх складових ЛПК регіонів України найбільш перспективними було визначено кластерні структури, які фактично діють або можуть бути створені в майже всіх областях Карпат і Полісся. Високий потенціал також існує в Київській області. Середній рівень потенціалу в розвитку ЛПК можна відмітити у Вінницькій, Черкаській та Чернівецькій областях України. Встановлено, що пріоритетними напрямками розвитку наявних і перспективних кластерів у відповідних областях України в повоєнний період є такі види економічної діяльності обробленої промисловості ЛПК, як оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка; виробництво паперу та паперових виробів; поліграфічна діяльність; виробництво меблів.

Ключові слова: лісопромисловий комплекс, лісові ресурси, кластерні структури, регіон, ідентифікація.

Рис.: 9. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 14.

Губарева Ірина Олегівна – доктор економічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: gubarievairyna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9002-5564>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/X-8156-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57190439486>

Колбасін Євген Сергійович – кандидат економічних наук, науковий співробітник сектора промислової політики та інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: johnnyevgen@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7774-7087>

Філатова Тетяна Анатоліївна – провідний інженер сектора енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та енергетичної безпеки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: tatjana1967filatova@gmail.com